

Yozlaşan K lt r m zle Ne Mutlu Avrupa Kültür Şehriyiz!

İçerięi Yazar: [Saadet TOKSÖZ](#) [1] Zaman: Cum, 26/03/2010 - 23:57

“Kültür, insanlık vasfında insan olabilmek için esaslı bir unsurdur.” (Mustafa Kemal Atatürk)

Organize suç örgütü üreten şehir planlaması politikalarımızla, gerçek kültürünü ve kimliğini kaybetmiş varoş kültürümüzle, sanata ve sanatçıya saygı duymayan yönetim biçimimizle **2010 Avrupa Kültür Başkenti** seçildik.

Böyle trajikomik bir durumla yüz yüzeyiz.

Bizi böyle bir şeye layık görenler, hangi kriterlere bakarak seçtiler? Anlamış değilim!

Hangi kültürümüzle Avrupa'ya örnek olacağız ya da Avrupa'yı temsil edeceğiz? Biri bana anlatsın lütfen!

Aslında başka bir konuda yazmaya hazırlanırken, yine uyutma politikalarını devreye soktuklarını görünce, dayanamadım. Bu kandırmaca daha ne kadar

sürecek, bu millet gerçekleri ne zaman görmeye başlayacak? Çok merak ediyorum!

Memuruna, işçisine iki kuruş parayı çok gören devlet erkânının, çok büyük bir iş başarmış edası içinde, milyonlarca liraya mal olan bir açılışla, halkın önünde boy göstermesi, açlık ve sefalet içinde yaşayan halka çok büyük moral verdi. Ayrıca yarım asırdır bizleri Avrupalı olarak görmeyen ve aralarına almayan Avrupa tarafından aslında ne kadar **kültürlü bir millet** olduğumuzu öğrenmek ve taltif edilmek, herkesi çok mutlu etti.

Bu saatten sonra kimse bize barbar diyemez!

Diyemez de, yıllardır gettolaşmaya yönelik devlet politikalarıyla kültür erozyonuna uğrayan ve hiçbir şekilde insanların can güvenliği sağlanmayan şehirlerin başında da İstanbul gelmektedir.

Atalarımızın güzel bir sözü vardır **“Kel başa şimşir tarak!”** diye. *Şu anda içinde bulunduğumuz durumu çok güzel özetliyor.*

Zamanında yedi tepeden ibaret olan, ama bugün neredeyse 57 tepeye ulaşan ve bugünkü haliyle 2010 Kültür Şehri seçilen İstanbul’da gün geçmiyor ki, cinayetsiz, katliamsız bir gün geçirelim. Her gün gazetelerin 3. sayfa haberleri, televizyon kanallarındaki haber bültenleri birinci dereceden yakın insanların birbirlerini öldürdüklerini haber veriyor. Sokaklar ise, “vahşi batı”yı aratmayacak durumda. Bunları okurken ya da dinlerken ne düşünüyorsunuz? Bilmiyorum, ama ben insanların nasıl bu kadar vahşi olabildiklerini ya da onları bu noktaya getiren sebepleri düşünüyorum. Gündemde çok daha önemli meseleler varken, bu konu şu anda çok ilginizi çekmeyebilir, ama içinde yaşadığımız toplumun gün geçtikçe daha saldırgan ve daha vahşi bir ruh haline bürünmesi, bu toplumun bireyleri olarak hepimizi birinci dereceden ilgilendirdiğini düşünüyorum. Kaldı ki, kültür başkenti diye göz boyamaya çalıştıkları şu sıralar, aslında nasıl bir toplumsal kültür içindeyiz, biraz bunu irdeleyelim istiyorum.

İlk önce olayı kişisel olarak ele aldığımda ilk aklıma gelen soru; O nasıl bir ruh halidir ki, insan en sevdiği kişiyi hiç tereddüt etmeden öldürebiliyor? Adam karısını baltayla doğrayabiliyor ya da karısı adamı kaynar suyla haşlayabiliyor. Bir genç sevdiği kızı sokak ortasında kurşunlarken, bir başka genç babaannesini bilezikleri için öldürebiliyor. Daha o kadar çok ilginç örnekler var ki, hepsini yazamıyorum. Yalnız hepsinin de ortak özelliği, katliamların çok vahşice olmasıdır. Sadece bir an cinnet geçirilip yapılması değil, bilakis planlanarak en vahşi yöntemlerin seçilmesi gerçekten de çok dehşet verici bir toplumsal sorunla karşı karşıya olduğumuzu

gösteriyor.

Şu anda gündemde olan 5 yaşında bir çocuğun başka çocuklar tarafından öldürülmesi, toplum olarak nasıl vahşileştiğimizin en çarpıcı örneğidir.

Peki, bunlar nerede yetişiyorlar ya da bunları kim yetiştiriyor, sonra ortalığa salıyor?

Ya da toplum olarak bu noktaya nasıl geldik?

Evet. Bu insanları yargılamadan önce, bunları dünyaya getirenleri sorgulayıp, yargılamak gerekiyor.

İnsan niye çocuk sahibi olur? Sadece annelik ya da babalık egolarını tatmin etmek için mi? Ya da doğum kontrol yöntemlerinden bihaber oldukları için mi?

Maalesef, ülkemizde insanlar sırf bu sebeplerden dolayı ürüyorlar. Daha kendi sorumluluğunu alamamış insanların, dünyaya getirdikleri çocukların sorumluluğunu yüklenebilmesi ne kadar mümkün olabilir? Şekilde görüldüğü gibi, olamıyor.

Okuma oranının düşük olduğu ve ekonomisi gelişmemiş toplumlarda üreme yaşı 14-15'tir. Bu, sadece bizim ülkemizde değil, diğer ülkelerde de böyle... Ama Avrupa ülkelerine baktığımız zaman, sosyal güvenliğin doğru dürüst sağlanabilmesi yüzünden insanlar bizdeki kadar telef olmuyorlar. Mevcut sistemleri sayesinde devlet her vatandaşına sonuna kadar sahip çıkabiliyor. Biz ise **“saldım çayıra, Mevla kayıra”** sistemiyle insanlar yetiştiriyoruz. **Zat-ı muhterem “üç çocuk yapın”** diye millete akıl veriyor. Akıl veriyor da, dünyaya getirilecek çocukların nasıl adam gibi yetiştirileceği hususunda sosyal bir güvence vermediği gibi, toplumun yaşam standardını yükseltecek bir plan proje de ortaya koymuyor.

Sosyal huzurun ve ekonomik huzurun sağlanamadığı toplumlarda aile içi şiddetin yükselmesi ve bunun toplumsal bir travmaya dönüşmesi kaçınılmaz bir durumdur. Refah düzeyi düşük toplumlarda sevgisizliğin ve saygısızlığın hâkim olduğu içsel çatışmalar, zamanla toplumsal çatışmalara dönüşüyor. Böyle bir ortamda yetişen çocuğun ruhuna kötülük tohumları ekiliyor. Bir çocuğun gelişimindeki en önemli rol modeller öncelikli olarak annesi babasıdır. Bir aile düşünün ki, çocuklarının önünde dayak yiyen ve aşağılanan bir annenin çocuğun gözündeki değeri, ancak kocasının

kendisine gösterdiği değer kadar gelişiyor. Çocuk zamanla ya bunu doğru olarak kabul edip, kadına olan bakış açısını bu şekilde geliştiriyor ve şiddeti çok doğal bir davranış biçimi olarak algılıyor ya da bu duruma isyan eden ruhuyla baş edemeyip, ruhsal bozuklukları olan bir kişilik haline geliyor ve çoğunluğu bu kişilerden oluşan toplumlar ortaya çıkıyor.

Psikanalitik kuramın kurucusu **Sigmund Freud**'a göre, insanoğlunun doğuştan gelen iki temel eğilimi vardır: cinsellik ve saldırganlık! Bu iki temel eğilim insanoğlunun toplum içinde uyumlu yaşamasını zorlaştırdığından, cinsellik ve saldırganlık davranışları, ebeveyn, öğretmen ya da yakın çevre gibi çocuğun sosyalleşmesinde önemli rol oynayan kişilerce baskı altında tutularak, zamanla o güdülerin bilinçaltına itilmesiyle kontrol edilebiliyor. Kişiliğin gelişimi bakımından ilk çocukluk yıllarındaki yaşantıların önemini vurgulayan **Freud**, kişilik gelişiminin sağlanması için her dönemde bireyin temel ihtiyaçlarının doyurulması gerektiğini, temel ihtiyaçlar karşılanmadığı takdirde kişilik gelişiminin engellendiğini ve bunun sonucunda da, ileri yaşlarda bu ihtiyaçlarla ilgili olarak, normal olmayan bazı davranış biçimleri ortaya çıktığını ileri sürüyor.

Bu kuramdan yola çıkarak, bugünün İstanbul'u, nüfusunun üçte ikisi sürekli göç ettirmeye mecbur bırakılmış farklı kültürlerden ve ırklardan oluşan topluluklardan oluşuyor. Göç edilen yerlerde gelişen aile yapısına baktığımız zaman, altyapısı bozuk mahallere itilen, düşük gelirli, eğitimsiz, yükselme şansı olmayan ve yüksek kriminalite rizikosu taşıyan, kendi coğrafyasında edindiği kültürel birikimini yaşayamayan, toplumun alt katmanlarını oluşturan yapıyla, dışlanmış şekliyle var olma gayreti içinde gelişiyor. Kendi kültür ortamlarından başka bir kültür ortamlarına dâhil olan bu kişiler, yaşadıkları bunalım ve uyumsuzluk sebebiyle uzunca bir süre kültürel şok yaşamak zorunda kalıyorlar. Şehir hayatının acımasız şartları yüzünden, böyle ailelerde yetişen çocukların hem ruhsal açıdan ihtiyaçları (sevgi, şefkat, aile eğitimi), hem de fiziksel ihtiyaçları (barınma, yemek, giyim, akademik eğitim ve diğer sosyal ihtiyaçlar) gerektiği gibi karşılanması mümkün olamıyor. Temel ihtiyaçları doğru dürüst karşılanmayan çocuklar aynı zamanda toplumun diğer yüzüyle yani, gelişmiş, gelir seviyesi yüksek kesimlerle yüz yüze geliyor. Örneğin kitle iletişim araçlarının insanlara empoze ettiği zengin yaşam biçimleri bu çocukları daha da olumsuz yönde etkiliyor. İçinde yaşadığı topluma entegre olamamış ve yaşadığı şehrin kültürüne yabancı kalmış, yokluk psikolojisi ile yetişen kişiler ya o duygudan kurtulup, yaşam standardını yükseltecek ve toplum içinde daha saygın bir konuma gelmek için hırslanıp, çalışarak, içinde bulunduğu sosyal sınıftan kurtulma mücadelesi veriyor (Tabii, bu arada ülke rejimine karşıtı oluşturan cemaatlerin tuzağına düşecek potansiyel grubu temsil ediyorlar) ya da yine yokluk duygusuyla içinde gelişen nefret ve şiddet güdülerıyla hareket edip, illegal yollardan kurtulmaya çalışıyor. (Bu grup da yer altı örgütlerinin kurbanı oluyor) Tabii, çoğunluğu ikinci yolu takip etmek zorunda kalıyor. Çünkü devlet yönetiminin başıbozukluğu, bu sınıfın hayatını daha da zorlaştırıyor. Bu bölgelerdeki nüfus çoğaldıkça, burada yaşanan içsel çatışmalar toplumun bütününe yansımaya başlıyor. Artık şehirlerdeki nüfusun büyük bir bölümü göç eden kişiler tarafından oluştuğu için, toplumsal düzeni sağlamak ya da ortak kültüre sahip, homojen

toplumlar oluşturmak mümkün olamıyor.

Dikkatimi çeken bir başka husus da, toplumun bu olaylar karşısındaki **duyarsızlığıdır**. Asıl işin korku verici tarafı burasıdır. İnsanlar bu haberleri duymaya o kadar çok **alıştılar** ki, artık bu olaylar hayatın bir gereğiymiş gibi çok fazla yadırgamıyorlar. Hatta gözleri önünde yaşanan bu olaylar karşısında bile insanlık namına yardım etmek kimsenin aklına gelmiyor. İnsanların gözü önünde adam dövülüyor ya da öldürülüyor; kimsenin kılı kıpırdamadığı gibi bir de film izler gibi olayı sonuna kadar seyrediyorlar.

Bunun sebebi, önlerinde yaşanan olayların kendi evlerinde de sürekli yaşanıyor olması mıdır? Yoksa toplum olarak genetik bir deformasyona uğrayıp, insanlık açısından şekil mi değiştirdik?

Toplumların geleneksel görgü ve bilgi birikimleri ile güncel deneyimlerinden meydana gelen davranış biçimleri ya da düşünce biçimleri toplumsal normları oluşturur. Her kültürde toplumsal düzeni sağlayan, bireylere yol gösteren, doğru ve yanlış, olumlu yâda olumsuz belirleyen bu normlar, bireyler üzerindeki yaptırım gücü sebebiyle, sosyal yaşamın vazgeçilmez değerlerini oluştururlar.

Kapitalist sistemin toplumlara sunduğu bireysel yaşam modeli ve popüler kültür, bireyi çevresinden ve toplumdan uzaklaştırıp, kendi kültürüne yabancılaşmayı hedeflediğinden, toplumsal düzeni sağlayıcı normlar, bireyler üzerindeki yaptırım gücünü azaltıyor. Böylece birey, herhangi bir disiplini kendi içinde benimsemediği zaman, içgüdüsel olarak ehlileştirilmemiş duygularıyla hareket edip, son derece tehlikeli hale gelebiliyor. Bunun yanı sıra, günümüz insanın hayatta kalabilmesi ve var olabilmesi geçmiş yıllara nazaran çok daha zorlaştı. Artık temel ihtiyaçların karşılanması kişiler tarafından çok kolay sağlanamıyor. Bunun için ciddi savaşlar vermesi gerekiyor. Hatta gerekirse saldırganlaşıp, gasp yolunu rahatlıkla seçebiliyor. Çünkü bunu yapmasını men edecek hiçbir duygu ve düşünceye sahip olamıyor.

Anayasamızda sosyal bir devlet olduğumuz belirtildiği halde, son 60 yıldır, toplum olarak devletin sosyal yüzünü görebilmiş değiliz. Sosyal devlet yerine kapitalist devlet olmayı yeğlemiş, devlet yerine yüksek kâr sağlayan şirket olmayı tercih etmiş hükümetler tarafından yönetildiğimiz için, vatandaşları da kendi varlıklarını sürdürebilmek için, kendilerine hizmet eden işçiler olarak görmektedirler. Bu yüzden de vatandaşların yaşam standardını yükseltip, onları çalışan, üreten, kendi ayakları üzerinde durabilen bireyler haline getirip, güçlü toplumlar oluşturmak yerine, ekonomik gücü olmayan, kimliğini ve kültürünü yitirmiş, her istediklerine boyun eğecek cahil toplumları meydana getirmeyi hedeflemişlerdir. Bunda da son derece başarılı oldular. Seçim zamanında, bu insanların oyları parayla satın alınarak iktidar oluyorlar. Karşılığında ne veriyorlar? İşçiler, haklarını aramaya kalktıkları zaman polis gücüyle susturuluyorlar. Bunu bir devlet politikası olarak önümüze koyarak,

sahip olduğu gücü parayla satın aldıkları halka karşı kullanarak, ezmeye devam ediyorlar.

Yıllardır, “taşı toprağı altın” sloganıyla yağmalanan bu şehirde, tek sorun, organize suç örgütü üreten şehirleşme politikaları değil elbet.

Toplumsal kültür deyince ne anlıyoruz?

Toplumsal kültür denince, sözlük anlamı itibariyle, bir toplumun tarihi süreç içerisinde ürettiği ve kuşaktan kuşağa aktardığı her türlü maddi ve manevi özelliklerin tümüne toplumsal kültür denilmektedir. Kültür, toplumun yaşayış ve düşünce tarzıdır.

Toplumsal kültür, temel olarak iki ana öğeden oluşur.

Maddi kültür öğeleri: Yerleşim yeri, her türlü araç-gereç, giysiler vs.

Manevi kültür öğeleri: İnançlar, gelenekler, normlar, düşünce biçimleri vs.

Kültür, toplumun çevresinden yani, coğrafi koşullarından etkilenir. Örneğin, kırsal bölgelerde yaşayan toplumların kültürüyle, şehirlerde yaşayan toplumların kültürleri birbirinden farklıdır. Bir araya getirildikleri zaman kültürel değişim ya da kültürel asimilasyon olur.

Kültürün bireyler üzerindeki etkilerine baktığımız zaman;

- Bireyin davranışlarını yönlendirerek toplumsal düzeni sağlar
- Topluma kimlik kazandırır, toplumları birbirinden farklı kılar.
- Toplumsal dayanışma ve birlik duygusu verir

(“Biz” bilinci).

- Toplumsal kişiliğin oluşmasını sağlar

(Sosyalleşme).

Dikkat ederseniz, toplumsal kültürü ifade eden bu tanımlamaların hiçbirisini, yukarıda anlattığım sebeplerden dolayı, kendi doğal oluşumu içinde gelişen bir şekilde yaşayamadığımızı görüyoruz. Göçler sebebiyle hem göç eden toplulukların kendi coğrafyasında edindiği toplumsal kültürü devam ettirememesi hem de şehir kültürüne sahip olan toplulukların kendi kültürlerini devam ettirecek ortamı bulamayışlarından kaynaklanan, kültür erozyonu yaşamaktayız.

Özellikle 80 sonrası şehirlere göçlerin artmasıyla ortaya çıkan arabesk kültürün hızla yayılması sonucunda, şehir kültürü, kültürel bir asimilasyona uğramıştır. Şehir kültürü, varoş kültürüne teslim olmuştur. Bu dönemde şehirlerde varoş nüfusunun artması sebebiyle, siyasi iktidarların oy kaygısıyla varoşlardan milli burjuva yaratma çabaları sonucunda, ortaya çıkan bu kültür ise, ne binlerce yıllık Anadolu kültürünü yansıtmaktadır ne de binlerce yıllık birçok medeniyetlere ev sahipliği yapmış İstanbul şehrinin kültürünü yansıtmaktadır.

Toplumun kültürünü, görgü ve nezaket kurallarını özümseyememiş bu gruplar, sadece ekonomik kalkınmayla sınıf atlayıp, merkeze geçmesi, kültürel bir gecikmeyi meydana getirmiştir. Kültürel gecikme, bir toplumda maddi kültür öğelerinde meydana gelen değişim hızına, manevi kültür öğelerinin ayak uyduramaması sonucu oluşan uyumsuzluk ve görgüsüzlük durumudur. Örneğin, cep telefonu (maddi kültür) hızla yaygınlaşmaktadır. Ancak onu kullanma görgüsü (manevi kültür) aynı hızla gelişmemektedir. Bunun sonucu olarak toplu mekânlarda yüksek sesle konuşulup, sinema, tiyatro, cami gibi yerlerde kapatılmamaktadır. Çünkü toplumu rahatsız etmenin hem ayıp olduğunu hem de saygısızlık olduğunu bilecek bir görgüye sahip değiller. Günümüzde çok sıkça kullanılan “*Kıroyum ama para bende*” sözü, son 50 yıldır gelişen İstanbul kültürünün en güzel ifadesidir. Son üç kuşağın böyle bir kültürsüzlükle yetiştirilmesi sonucunda geline nokta, nezaketsiz, görgüsüz, anlayışsız, bencil, çıkarıcı, kültürsüz ve kaba bir toplum olmamızdır. Maddi kültür öğelerinin hızla değiştiği ve geliştiği şehir kültüründe, toplumun manevi kültür öğeleri aynı hızla gelişmemesinin en temel sebebi budur.

Şimdilerde ise **arabesk kültürün** yerini kitle iletişim araçlarıyla oluşturulan **popüler kültüre** bırakmasıyla tamamen kültürel bir yozlaşma içine girmekteyiz. Kültürel yozlaşma, yabancı kültürlerin olumsuz etkisi ve toplumun kendi öz değerlerine sahip çıkamaması sonucu meydana gelen bir bozulmadır. Örneğin, gençlerin batı kültürüne özendirilmesi, yardımlaşmanın yerini çıkarıcılığın ve duyarsızlığın alması, bayramların özünden uzaklaşıp tatile dönüşmesi, anadilin yabancı kelimelerle yozlaştırılması, modernlik adı altında her türlü ahlaksızlığın meşrulaştırılması vs. gibi hiçbir şekilde bizi temsil etmeyen bu kültüre daha fazla sahip çıkmamız için, Avrupa tarafından “kültür başkenti” seçildik.

Oysaki baktığımız zaman, emperyalist g   lerin  a  daşlık adı altında son 50 yıldır önümüze koydukları paket programlarla, toplumsal yapılanmalarımızı, algılarımız vasıtasıyla değer yargılarımızı,  a  daş olmanın bir getirisi olarak her türlü ahlaki bozukluğu ve k lt rs zl  u hoşgörü adı altında değiştirerek ve doğru bildiğimiz bütün kavramların içi boşaltılarak bize sunduklarını görüyoruz. İçine d şt   m z karanlığın farkına varmadan, ne kadar gelişmiş ve  a  daş olduğumuzu düşünüyoruz. Bu düşüncelerin kafamızın içinde teyit edilmesi gerekiyordu.

O da oldu. **Kültür başkentiyiz!**

Eski  a  lardan beri, insanlığın devamını sağlayan, üremenin dışında, yaşılan kültür biçimlerinin aktarımları sonucu yaşanan medeniyetlerin, bir sonraki  a  a ışık tutması ve insanlığı yönlendirmesi bakımından çok önemlidir. Tarihe bakıldığı zaman, dünya üzerindeki tüm milletlerin sahip oldukları medeniyetleriyle değer gördüklerini ve bunun üzerinden g   h kimiyetlerini ellerinde tuttuklarını görüyoruz. Bunun için bir ulusun sahip olduğu kültürel yapılanması, onu bulunduğu  a  ın ilerisine taşıyacak en önemli unsurdur. Bu medeniyetlerin devamını sağlamak önce devletlerin sonra da bireylerin görevidir. Toplumsal düzeni sağlayacak anayasal düzenlemelerin, kültürel oluşumları ya da var olan değerleri koruyacak nitelikte olmalıdır. Gelişmemiş ülkelerin uluslar arası rekabette irtifa kaybetmelerinin nedenleri arasında, güçsüzlük, kimliksizlik, kültürel yabancılaşma, yozlaşmış yönetim ve beyin g  leridir.

Kültürel yozlaşma ve yabancılaşma, insanların tüm insani duygularını k reltmekte ve insanları sadece iki ayaklı hayvanlar haline getirmektedir. Bizleri getirdikleri nokta budur ve bizlere havai fi eklerle bunun kutlamasını yaptırırlar.

Ne mutlu “kültür başkenti”yiz!

Saadet.Toksoz@PolitikaDergisi.com

[Bu yazı, Politika Dergisi Sayı 20’de yer almıştır. Tüm fazladan özellikleri ile özgün sayıyı indirmenizi salık veririz. Sayı 20’yi indirmek için [buraya tıklayınız.](#) ^[2]]

Yorumlar

Kaynak URL (17/05/2024 - 14:28 tarihinde yazdırıldı):

<https://politikadergisi.com/makale/yoztasan-kulturumuzle-ne-mutlu-avrupa-kultur-sehriyiz>

Bağlantılar:

[1] <https://politikadergisi.com/pd-uye/saadet-toksoz>

[2] <http://www.politikadergisi.com/sites/default/files/PD20.zip>